

Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα

Σχολιασμός από την Οργάνωση Electra Energy

Σχόλια συγκεκριμένα για τις ενεργειακές κοινότητες

- Χαιρετίζουμε την ξεκάθαρη αναφορά των ενεργειακών κοινοτήτων και της αυτοπαραγωγής/αυτοκατανάλωσης εντός της ευρύτερης στρατηγικής προώθησης των ΑΠΕ. Ζητούμε τη **θέσπιση συγκεκριμένων και φιλόδοξων ποσοτικών στόχων** και για αυτές τις δύο κατηγορίες - τόσο ξεχωριστά όσο και συνδυαστικά. Κάτι τέτοιο θα αναδεικνυε τη συμμετοχή των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση ως στρατηγική προτεραιότητα. Όπως επισημαίνει και η Ευρωπαϊκή Συμμαχία για την Κοινοτική Ενέργεια (Community Power Coalition)¹, τέτοιοι στόχοι έχουν θεσπιστεί στο ΕΣΕΚ της Πορτογαλίας και Ισπανίας, ενώ σχετικοί στόχοι βρίσκονται υπό συζήτηση και στη Γαλλία, Ρουμανία, Πολωνία, Σλοβενία και Βουλγαρία. Η θέσπιση ενός συγκεκριμένου ποσοτικού στόχου αναφέρεται και στα σχόλια της Επιτροπής στο προσχέδιο του ΕΣΕΚ, τον Δεκέμβριο του 2023².
- **Ζητούμε πιο εκτενή ανάλυση των (μελλοντικών) μέτρων υποστήριξης προς τις ενεργειακές κοινότητες**³ καθώς και ευρύτερα για την προώθηση της ιδιο-κατανάλωσης. Ένας τομέας εθνικής προτεραιότητας στον οποίο οι ενεργειακές κοινότητες θα χρειαστούν περαιτέρω υποστήριξη, είναι η αποθήκευση & η ευελιξία (demand response). Η μετάβαση των ενεργειακών κοινοτήτων σε καθεστώς Virtual Net Billing (από Virtual Net Metering) καθιστά τη χρήση συστήματος αποθήκευσης απαραίτητη για την οικονομική βιωσιμότητα των έργων. Για να μπορέσουν όμως τέτοια έργα να είναι οικονομικά προσίτα προς τους πολίτες θα χρειαστούν δημόσιες επιδοτήσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να μοχλευθούν από το ΕΣΠΑ⁴, το Ταμείο Ανάκαμψης, και το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα. Οι ενεργειακές κοινότητες μπορούν να παίξουν έναν καταλυτικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση των πολιτών γύρω από την ευέλικτη χρήση ενέργειας (πχ implicit & explicit demand response)⁵. Η θέσπιση συγκεκριμένου υπο-στόχου για έργα αποθήκευσης αλλά και απόκρισης ζήτησης από ενεργειακές κοινότητες θα μπορούσε

¹<https://communitypowercoalition.eu/2024/04/17/driving-the-transition-community-power-in-national-energy-and-climate-plans/>

²https://commission.europa.eu/document/download/e7b2a97f-8e7d-43fc-9bf0-3c7c8d9e8406_en?filename=Recommendation_draft_updated_NEC_P_Greece_2023.pdf

³ Όπως προβλέπει το Άρθρο 20(5) του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 καθώς και το Άρθρο 22(5) του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/20013

⁴<https://www.rescoop.eu/policy/financing-tracker/cohesion-regional-development-funds/greece-cohesion-and-regional-development>

⁵ <https://electraenergy.coop/dr-rise/>

επίσης να εξεταστεί.

- Κρίνουμε ως θετική την αναφορά στην “μόνιμη, και μακροπρόθεσμη καταπολέμηση του φαινομένου της ενεργειακής ένδειας και όχι στον παροδικό μετριασμό του φαινομένου” και ως εκ τούτου επισημαίνουμε την ανάγκη εφαρμογής μέτρων στήριξης προς ενεργειακές κοινότητες προς αυτή την κατεύθυνση. **Ειδικότερα, προτείνουμε την ένταξη των ενεργειακών κοινοτήτων στο Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας, ως μηχανισμό αντιμετώπισης της ενεργειακής ένδειας σε τοπικό επίπεδο**, καθώς με την κατάλληλη κρατική υποστήριξη μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στον εντοπισμό και στην υποστήριξη οικονομικά και ενεργειακά ευάλωτων πολιτών. Ήδη ενεργειακές κοινότητες σε ολόκληρη την Ελλάδα εφαρμόζουν (ή θα εφαρμόσουν στο άμεσο μέλλον) έργα εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού παρέχοντας δωρεάν ενέργεια σε ευάλωτα νοικοκυριά (Μινώα - Κρήτη, Υπέριων & Collective Energy - Αθήνα, Κοινέργεια - Ιωάννινα, Ηλιοτρόπιο - Λέσβος, ΕΣΕΚ - Καρδίτσα)⁶. Τέτοια έργα εξασφαλίζουν μία μακροπρόθεσμη (≥ 25 χρόνια) λύση παροχής φθηνής/δωρεάν ενέργειας σε ευάλωτα νοικοκυριά.
- Κρίνουμε ως θετικές τις πολιτικές αντικατάστασης των θερμικών μονάδων με συστήματα ΑΠΕ + αποθήκευσης στα μικρά μη-διασυνδεδεμένα νησιά. **Τονίζουμε την ανάγκη τέτοια έργα, συμπεριλαμβανομένων και αυτών εντός της Πρωτοβουλίας ‘GR-eco islands’, να υλοποιηθούν με τη συστηματική συμπερίληψη και ενημέρωση των τοπικών κοινοτήτων (όπως έγινε στην Τήλο), ή/και με την άμεση συμμετοχή τους στα εν λόγω έργα μέσω ενεργειακών κοινοτήτων (όπως έγινε στην Χάλκη).**
- Κρίνουμε ως θετική την πολιτική επέκταση των διμερών συμβάσεων ενέργειας (Power Purchase Agreements - PPAs) καθώς μπορούν να συμβάλλουν στη σταθεροποίηση των τιμών ενέργειας. Ζητούμε τη διευκόλυνση της συμμετοχής των ενεργειακών κοινοτήτων σε τέτοια σχήματα
- Κρίνεται θετική η διακριτή αναφορά στο Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, αλλά λείπει η οποιαδήποτε αναφορά στον ρόλο των ενεργειακών κοινοτήτων, ως εργαλείο τοπικής και συμπεριληπτικής ανάπτυξης.
- Ακολουθώντας τις οδηγίες της Επιτροπής⁷, η χάραξη του νέου χωροταξικού για τις ΑΠΕ, και δη των Περιοχών Επιτάχυνσης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας” **οφείλει να λάβει υπόψη τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών και ενεργειακών κοινοτήτων.**

⁶ Το έργο Συν-ενέργεια των οργανισμών Electra Energy & Impact Hub, με υποστήριξη του Ιδρύματος Μποδοσάκη, δημιουργεί πρακτικά εργαλεία για τη διευκόλυνση της συμπερίληψης ενεργειακά φτωχών νοικοκυριών σε έργα εικονικού συμψηφισμού ενεργειακών κοινοτήτων.
<https://www.kathimerini.gr/society/562518004/anasa-se-eyalota-noikokyria-me-ti-systasi-energeiakonkoinotiton/>

⁷https://energy.ec.europa.eu/document/download/af3927a5-3b82-42f0-8954-7b9fdc567e43_en?filename=SWD_2024_333_2_EN_autre_document_travail_service_part1_v1.pdf

Για την απρόσκοπτη ανάπτυξη των ενεργειακών κοινοτήτων στην Ελλάδα απαιτείται ένας μόνιμος μηχανισμός επικοινωνίας και ένας δομημένος διάλογος μεταξύ της Κυβέρνησης και των εκπροσώπων των ενεργειακών κοινοτήτων (πχ μέσω της σύστασης ενός working group). Η Ελληνική ομοσπονδία, γνωστή ως “Δέσμη”⁸, έχει ήδη προβεί σε πολλαπλές δράσεις πολιτικής συνηγορίας, συγκεντρώνοντας πολύτιμη εμπειρία από το πεδίο σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ενεργειακές κοινότητες. Ως εκ τούτου, η Δέσμη μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο στην εφαρμογή του “ειδικού μηχανισμού τεχνικής βοήθειας” για τις ενεργειακές κοινότητες, αλλά και στην υποστήριξη του ΚΑΠΕ & ΥΠΕΝ στον “εντοπισμό και την εξάλειψη των εμποδίων στην ανάπτυξη τους καθώς και την συνεχή απλοποίηση και επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου που τις διέπει”.

Γενικά Σχόλια

- Ο στόχος μείωσης των ΑτΘ κατά 72-80% μέχρι το 2040 κρίνεται ανεπαρκής, αν ληφθεί υπόψη ο νέος υπο-διαπραγμάτευση στόχος για μείωση της τάξης του **90%** μέχρι το 2040 από την Κομισιόν (ο οποίος προκύπτει από την σχετική ανάλυση του ανεξάρτητου φορέα European Scientific Advisory Board on Climate Change). Αξίζει να σημειωθεί πως ανάλυση του Climate Action Network καταδεικνύει πως για να ευθυγραμμιστεί με τον στόχο του 1,5°C, η ΕΕ οφείλει να μειώσει τις εκπομπές της **κατά 100% (net) μέχρι το 2040**⁹.
- **Ζητούμε την άμεση απόσυρση των έργων ορυκτού αερίου, καθώς και των αναφορών σε έρευνες υδρογονανθράκων από το ΕΣΕΚ.** Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ενέργειας σε σχετική του έκθεση από το 2021 τόνισε πως η επίτευξη του παγκόσμιου στόχου του 1,5°C προϋποθέτει καμία νέα επένδυση σε έργα και υποδομές ορυκτών καυσίμων. Το ίδιο μήνυμα ανέδειξε και η πρόσφατη έκθεση από την Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC)¹⁰. Με 8,5 δισεκατομμύρια ευρώ σε προτεινόμενα -ή υπό κατασκευή έργα- η Ελλάδα πρωτοστατεί Ευρωπαϊκά στην ανάπτυξη του ορυκτού αερίου¹¹. Η συνεχιζόμενη εξάρτηση από τα (εισαγόμενα) ορυκτά καύσιμα για τη θέρμανση και την ψύξη, τα κτίρια, τη βιομηχανία και τις μεταφορές θα συμβάλει στον πληθωρισμό αυξάνοντας το κόστος διαβίωσης, καθώς και τη γεωπολιτική ανασφάλεια. Ταυτόχρονα, η καθυστερημένη σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων κινδυνεύει να πλήξει περισσότερο τους πιο εύάλωτους, ιδίως καθώς το πεδίο εφαρμογής του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών επεκτείνεται τελικά στα

⁸ <https://desmi.info/> | Μέσω του έργου LIFE-COMET η Δέσμη ανταλλάσσει χρήσιμα εργαλεία και πολύτιμη τεχνογνωσία με αντίστοιχα εθνικά δίκτυα ενεργειακών κοινοτήτων σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες

⁹ <https://caneurope.org/civil-society-europe-climate-neutrality-2040-scenario/>

¹⁰ <https://unfccc.int/news/implementation-must-accelerate-to-increase-ambition-across-all-fronts-taking-an-all-of-society>

¹¹ <https://globalenergymonitor.org/press-release/report-new-eu-gas-projects-pose-environmentaleconomic-risks/>

κτίρια και τις μεταφορές από το 2027/8. Η χρήση του αερίου πρέπει να μειωθεί ριζικά σε όλους τους τομείς της ζήτησης ενέργειας (κτίρια, μεταφορές, βιομηχανία) με απώτερο στόχο την πλήρη και διατομεακή απεξάρτηση μέχρι το 2040.

- Οι επιδοτήσεις ρυπογόνων ορυκτών καυσίμων μέχρι ΥΚΩ πρέπει -και μπορούν- να καταργηθούν συντομότερα (δηλαδή πριν το 2029 όποτε και προβλέπονται οι τελευταίες διασυνδέσεις των νησιών) με τη συστηματική προώθηση έργων ΑΠΕ (+αποθήκευσης) και εξοικονόμησης στα νησιά, ως ζήτημα εθνικής προτεραιότητας. Ως προς το επίδομα θέρμανσης (από πετρέλαιο και ορυκτό αέριο), κρίνεται απαραίτητη η θέσπιση συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου πλήρους κατάργησής. Δεδομένης και της επερχόμενης αύξησης των τιμών στις μεταφορές και τη θέρμανση λόγω ΣΕΔΕ2, η εμπροσθοβαρής επένδυση σε έργα απανθρακοποίησης αυτών των τομέων είναι κρίσιμη. **Η υποστήριξη των πολιτών για την εγκατάσταση συστημάτων ιδιο-παραγωγής ενέργειας & για την συμμετοχή σε ενεργειακές κοινότητες, αποτελεί ένα μέτρο μακροπρόθεσμης καταπολέμησης της ενεργειακής φτώχειας, το οποίο μπορεί να αντικαταστήσει την ατελέσφορη επιδοματική πολιτική των ορυκτών καυσίμων.**¹²

Τέλος, ως μέλη του Ευρωπαϊκού Δικτύου Climate Action Network, σας παραπέμπουμε στο αρχείο [Energy Compass for the Policy Cycle 2024 - 2029](#), όπου δίνεται έμφαση στους εξής πυλώνες της ενεργειακής μετάβασης:

- Εξοικονόμηση και απόλυτη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας
- Δίκτυα
- Ευελιξία & Αποθήκευση
- Δίκαιη Μετάβαση
- Άμεση Απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα

¹² https://www.greenpeace.org/static/planet4-greece-stateless/2024/02/f5fee171-solar_report.pdf